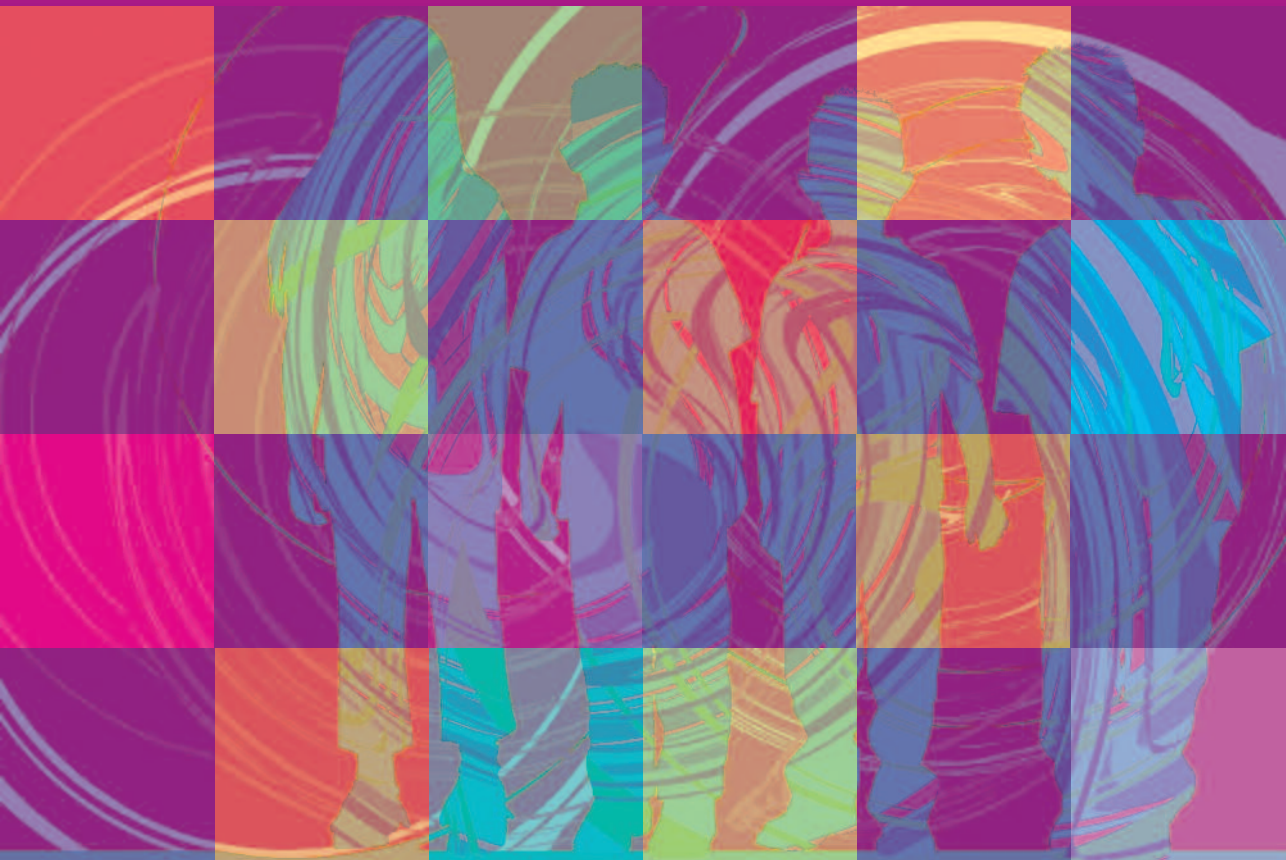

Omgaan met verschillen? Begin bij de overeenkomsten!

Passend onderwijs, effectief tot in de klas

Inhoud

Inleiding	5
1. Arrangeren in plaats van indiceren	7
1.1 Arrangementen als denkkader voor passend onderwijs	8
1.2 Arrangeren binnen opbrengstgericht en passend onderwijs in 4D	11
1.3 Doelgerichtheid	12
2. Van curatief naar preventief	15
2.1 Response to instruction	16
2.2 Feedback en pedagogisch handelen	16
2.3 Theoriegeleide reflectie	17
3. Van sectoraal naar integraal en intersectoraal	21
3.1 Het leerlingmodel	21
3.2 Het expertisemodel	22
3.3 Het schoolmodel	22
4. 4D-Model, Schoolondersteuningsprofiel en Ontwikkelingsperspectief	25
4.1 Het 4D-model en passend onderwijs.....	25
4.2 Het Schoolondersteuningsprofiel	26
4.3 Het Ontwikkelingsperspectief (OPP)	27
Literatuur	29
Bijlagen	
Bijlage 1 Het 4D-model.....	32
Bijlage 2 Voorbeeld Schoolondersteuningsprofiel	36
Bijlage 3 Het Schoolondersteuningsprofiel: kwaliteitsaspecten	39
Bijlage 4 Het Ontwikkelingsperspectief	44
Bijlage 5 Verklarende woordenlijst.....	46

Inleiding

De Wet passend onderwijs

De Wet passend onderwijs (augustus 2014) legt alle schoolbesturen in Nederland een zorgplicht op: zij zijn ervoor verantwoordelijk om voor elk kind een passende onderwijsplek te vinden en passend onderwijs te creëren.

Schoolondersteuningsprofiel, ontwikkelingsperspectief en ondersteuningstoewijzing

Volgens de Wet passend onderwijs stellen scholen een schoolondersteuningsprofiel op om aan te geven welke basis- en welke extra ondersteuning ze bieden aan leerlingen die dat nodig hebben. Scholen maken een ontwikkelingsperspectief voor leerlingen binnen het basisonderwijs die extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband nodig hebben en dus ook voor alle leerlingen in het speciaal (basis)onderwijs. Ten slotte spreken samenwerkingsverbanden af hoe ze de toewijzing van de ondersteuningsmiddelen regelen.

Veranderingen met de Wet passend onderwijs

Ook *passend* onderwijs gaat over onderwijs, het arrangement dat we als maatschappij in het leven hebben geroepen om zoveel mogelijk kinderen zo goed mogelijk toe te rusten voor een leven in de maatschappij. Een succesvolle schoolloopbaan vergroot de kans dat kinderen, als ze eenmaal volwassen zijn, voor zichzelf kunnen zorgen en hun bijdrage aan de samenleving kunnen leveren. Schoolsucces is ook een belangrijke beschermende factor om tegenslagen in het leven te boven te komen. Passend onderwijs moet ervoor zorgen dat alle kinderen en jongeren het onderwijs kunnen volgen dat bij hen past, waardoor ze een optimale schoolloopbaan krijgen. Om dit te bereiken zijn fundamentele veranderingen nodig, die er ook toe zullen leiden dat het speciaal onderwijs in omvang wordt teruggebracht.

Drie veranderingen zijn essentieel:

- In de eerste plaats is er een omslag van indiceren naar arrangeren. De onderwijsbehoeften van leerlingen zijn leidend, in tegenstelling tot de huidige situatie, waarin vooral de ‘stoornissen’ of de medische labels van leerlingen centraal staan. De Wet passend onderwijs vraagt scholen te kijken naar wat een leerling wél kan, het liefst binnen het reguliere onderwijs.
- In de tweede plaats is er grotere aandacht voor preventie. Tijdig ingrijpen in het reguliere onderwijs moet voorkomen dat kinderen naar het speciaal onderwijs worden verwezen.
- In de derde plaats verandert de huidige sectorale aanpak naar een integrale en intersectorale benadering. Basis- en speciaal onderwijs – en waar nodig ook jeugdzorg – werken per regio samen om passende arrangementen aan te bieden. Scholen kunnen zich specialiseren en onderling afspreken wie welke kinderen het beste onderwijs kan geven. Het speciaal onderwijs kan blijven bestaan voor leerlingen die dat echt nodig hebben. Wie dat zijn, daarover beslist het samenwerkingsverband als geheel. Binnen een samenwerkingsverband heeft elke school zijn eigen ondersteuningsprofiel (Referentiekader Passend Onderwijs, januari 2013).

Leraren en schoolleiders hebben een centrale rol in dit nieuwe stelsel. Zij zijn degenen die de preventieve aanpak uitvoeren. Dit betekent dat zij de resultaten van de leerlingen volgen en hun aanpak afstemmen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Zij staan dicht bij de leerlingen en weten welke behoeften ze hebben. En als ze merken dat een leerling niet 'gedijt', stellen zij de vraag: wat heeft deze leerling in deze situatie nodig, hoe gaan we dat arrangeren en organiseren, wie hebben we daarvoor nodig en hoeveel kost het?

Dit klinkt mooi, maar hoe kunnen we ervoor zorgen dat leraren en schoolleiders deze taak ook met succes kunnen uitvoeren?

Passend onderwijs: lastig!

Leraren en stafleden zijn bezorgd of de zorgplicht voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften wel uitvoerbaar is en welke consequenties deze zorgplicht heeft voor het onderwijs aan alle leerlingen. Samenwerkingsverbanden en scholen menen dat het ingewikkeld is om hun schoolondersteuningsprofiel handen en voeten te geven en een ontwikkelingsperspectief op te stellen. En dat het administratieve rompslomp oplevert en veel tijd en energie kost. Ook zien ze niet hoe ze toewijzing van middelen op een goede manier kunnen regelen.

Passend en opbrengstgericht onderwijs: te doen!

De CED-Groep neemt de bedenkingen en bezwaren zeer serieus en heeft als antwoord daarop een manier ontwikkeld waarop leerlingen het onderwijs volgen dat bij hen past en leraren met plezier lesgeven. Hoe? Dat leest u in dit boekje. Het belangrijkste is dat het onderwijs in de groep centraal staat en dat de leraar¹ daarbij de ondersteuning krijgt die zij nodig heeft. Alle anderen: staf, directie, bestuur en samenwerkingsverband zijn erop gericht om dat mogelijk te maken. Cognitieve en sociale opbrengsten van het onderwijs spelen een belangrijke rol om vast te stellen of het onderwijs in de groep op orde is. Deze opbrengsten zijn ook te gebruiken om het schoolondersteuningsprofiel en het ontwikkelingsperspectief op te stellen. Zo voorkomen we onnodige bureaucratie.

Dit boekje sluit aan op de eerdere publicaties van de CED-Groep in de reeks Opbrengstgericht werken en Passend Onderwijs in 4D. In hoofdstuk 1, 2 en 3 werken we bovengenoemde veranderingen die passend onderwijs vergt, in samenhang uit, en gaan we in op de manier waarop de CED-Groep meent dat het onderwijs deze veranderingen kan vormgeven.

In hoofdstuk 4 komen de hulpmiddelen aan de orde die de CED-Groep vanuit deze visie heeft ontwikkeld namelijk:

- het 4D-model;
- een model om een schoolondersteuningsprofiel op één A4 te maken (in samenhang met het 4D-model);
- een model om een ontwikkelingsperspectief te maken (in samenhang met het 4D-model);
- een zienswijze op indiceren waarbij de school verantwoordelijk is (ook in samenhang met het 4D-model).

In de bijlagen vindt u een uitgebreidere beschrijving van deze hulpmiddelen met voorbeelden uit de praktijk.

¹ In deze uitgave is voor het woord leraar gekozen in verband met de herkenbaarheid in po en vo. Tevens is gekozen voor zij/haar; hiervoor kan ook hij/hem worden gelezen.